

Для посилання:

Островерхова Н. М. Технологічна культура керівника загальноосвітнього навчального закладу як змістовий компонент підручника для менеджера освіти [Текст] / Н. М. Островерхова // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол., головн. ред. В. М. Мадзігон; наук. ред. О. М. Топузов]. – К. : Пед. думка, 2011. – Вип. 11. – 800 с. – С. 634–643.

ТЕХНОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ЗМІСТОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

Н. М. Островерхова, д-р пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України

Постановка проблеми. Досягнення вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки й освітнянської практики трансформуються у принципово нових суспільно-політичних і соціально-економічних умовах України як суверенної незалежної держави. У своєму розвитку країна орієнтується на європейський досвід функціонування основних сфер життєдіяльності суспільства, водночас зберігає і примножує надбання національної культури. За цих умов пріоритетами управління країною в цілому та окремими її галузями є втілення демократичних засад, формування інформаційного суспільства, врахування впливу глобалізаційних процесів на його розвиток, підвищення культури управління соціально-економічними і педагогічними системами, технологічної культури управління галуззю освіти, зокрема керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Технологічна культура є похідною поняття «культура», її різновидом. Саме тому є сенс зробити екскурсний аналіз розвитку базисного поняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Семантичне значення слова «культура» (лат. cultura) – розроблення, виховання, розвиток, поважання. У широкому розумінні «культура» – це все те, що створено людством завдяки фізичній і розумовій праці на відміну від явищ природи; це ідейний і моральний стан суспільства, який визначається матеріальними умовами його життя і виражає побут, ідеологію, освіту, виховання, досягнення науки, мистецтва, літератури [12, 382]. Головна функція культури полягає в тому, що вона є універсальною смислотворчою системою, що асоціюється зі здатністю розуміння дійсності [6, 132].

Поняття «культура» має свою історію. Ще у XVIII–XIX ст. слово «культура» почали вживати для позначення всієї людської діяльності. Тоді культура була привілеєм інтелектуальної еліти. Тож носії культури становили меншість, а споживалася вона більшістю. «Століттями у суспільній свідомості формувалось уявлення про управління і про керівників як про привілейований прошарок, що керує суспільством та окремими об'єктами на імперативних принципах. Причому, навіть у демократичних системах ця привілейованість була і залишається нормою [11, 5]». Однак, останнім часом світова управлінська практика, зокрема в галузі економіки, створила новий тип керівника, наділивши його відповідними функціями, а ті привілеї, що історично супроводжували цей вид діяльності, перетворила у виробниче явище. Ю. Палеха зазначає: «Сучасний керівник, незалежно від напряму його діяльності, повинен не лише теоретично, а й практично орієнтуватися в питаннях загальної та прикладної культурології, соціології, психології і педагогіки, в процедурах прийняття управлінського рішення, мати тонкий смак, почуття гармонії, стилю, бути ерудованим, знати основи організаційної та управлінської культури, закони організаційної поведінки [11, 8]».

Сучасні наукові визначення «культури» відкинули аристократичні привілеї тлумачення цього поняття, значно розширивши кількість його формулювань. У книзі А. Моля «Соціодинаміка культури» [9] вказано на існування понад 250 таких понять. Американські вчені А. Клебер і К. Клехтон зібрали 257 дефініцій «культури», а на початок 90-х років їх кількість подвоїлася. «Світ культури – це світ самої людини», – пише В.

Межуєв [8, 60]. Філософ Є. Маркарян вважає, що «культура – це небіологічно розроблений спосіб діяльності [7, 60]».

У «Новому тлумачному словнику української мови» подаються такі означення «культури»: 1) сукупність матеріальних та духовних цінностей, створених людством протягом його історії; те, що створюється для задоволення духовних потреб людини; 2) освіченість, вихованість; 3) рівень, ступінь досконалості якої-небудь галузі господарської або розумової діяльності [10, 33].

У широкому розумінні культура суспільства виражає смислове спрямування цивілізації на нарощування духовно-практичних здібностей і соціальних цінностей. Культура як сукупність способів доцільної діяльності пристосовується до об'єктивних закономірностей буття. «Головне в культурі – не речі, а люди. Культура виступає способом самовизначення особистості» [13, 519]. Оволодіння культурою – це процес виявлення творчих здібностей людини. У такій якості культура – невичерпне джерело реального багатства суспільства. Авторами навчального посібника «Соціологія» розкрито механізм оволодіння і відтворення культури особистістю. «Діалектика формування особистості поєднує дві різні, але взаємно зумовлені тенденції. По-перше, оволодіння культурними цінностями і оволодіння культурними умовами життєдіяльності. І, по-друге, уособлення особистості від собі подібних. Самоцінність особистості прямо залежить від багатства її внутрішнього світу, а внутрішній світ – від доступності арсеналу суспільно-культурної спадщини [13, 523]».

На основі вивчення й аналізу вітчизняної і зарубіжної літератури робимо висновок, що складне міждисциплінарне методологічне поняття «культура» не має єдиного науково обґрунтованого визначення. Переважна більшість учених тлумачать його як історично детермінований рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, виражений у типах і формах організації життя і діяльності людей, у їхніх стосунках, а також створених ними матеріальних і духовних цінностях. Найсуттєвішими атрибутами поняття «культура» А. Моль визнає глибоке, усвідомлене й шанобливе ставлення до спадщини, здатність до творчого сприйняття, розуміння і перетворення дійсності в будь-якій сфері діяльності і стосунків [9]. Розкриваючи філософський аспект культури, М. Каган наголошує, що народ, нація стверджує себе не лише тим, що відтворює традиційні для неї настанови і складові буття, форми культури. Важливою є історико-проективна форма національного самоствердження, завдяки якій відбувається перетворення національного буття і народ стає тим, чим він історично бажає бути [5]. Аналізуючи й синтезуючи думки вчених, Л. Васильченко робить цілком правомірний висновок щодо визначення поняття «культура». За умови цілісності й самостійності культура є підсистемою онтологічної системи – системи буття, яка поєднує природу, суспільство, людину, культуру [4].

Розмаїття тлумачення поняття «культура» пояснюється різними підходами до її визначення, взаємозв'язком з матеріальною і духовною діяльністю, історією, цивілізацією, пізнанням, науково-технічним прогресом, людськими цінностями (А. Арнольд, С. Артановський, О. Журавльов, Н. Злобін, Е. Маркарян та ін.).

Отже, культура – це сукупність матеріальних і духовних цінностей, що створені та створюються людством у процесі соціально-історичної практики і характеризують історично набутий ступінь розвитку суспільства. Культура – явище історичне, яке розвивається залежно від зміни соціально-економічної формації. У вузькому сенсі розрізняють матеріальну і духовну культуру.

Основна частина. Культура – це специфічний спосіб організації і розвитку людської життєдіяльності, поданий у продуктах матеріальної і духовної праці, у системі соціальних норм і укладів, у духовних цінностях, у сукупності ставлення людей до природи, між собою і до самих себе. Взаємозв'язок культури і природи, культури і технології, культури і людини проявляється в тому, що культура, будучи універсальною властивістю людської діяльності, вбирає в себе всі позитивні властивості суспільної практики.

Освіта належить до сфери духовної культури. Однак, з позицій науки синергетики доцільно матеріальну і духовну культуру розглядати в інтеграції та у взаємному впливі. «Культура оптимізує людський фактор соціального буття і стверджує людинорозмірний світ, структурований за модулями творчості і свободи та альтернативний будь-якій механістичності [6, 132]». Культура реалізується у процесі діяльності. З-поміж чисельних видів діяльності виокремлюємо управлінську діяльність керівника ЗНЗ, яка розглядається як цілісна система реалізації функцій у їх об'єктивній єдності і взаємозв'язку. Саме тому цілком правомірно розглядати управлінську культуру як міру і спосіб творчої самореалізації особистості керівника в різноманітних видах управлінської діяльності, спрямованої на засвоєння, передавання і створення цінностей і технологій в управлінні школою. Про доцільність розгляду управлінської культури керівника школи як цілісної, інтегративної особистісної властивості йдеться у працях Є. Смирнова, Л. Фаткіна і Д. Петросяна, П. Фролова та ін.

Досліджуючи проблеми становлення і розвитку управлінської культури, В. Бенін наголошує, що вони тісно пов'язані з вивченням окремих компонентів управлінської культури, зокрема:

- аксіологічного, який відображає властиву керівникові систему цінностей, ставлення до людей, справи і самого себе;
- технологічного, який включає засоби і прийоми управління педагогічним процесом;
- особистісно-творчого, який передбачає оцінку керівником своєї діяльності співвідносно з результатами діяльності колективу; визначення на цій основі перспективи професійного самовдосконалення [2].

Аксіологічний компонент управлінської культури відображає основу ставлення особистості до дійсності, професійної діяльності, самого себе і знаходить відображення у професійній свідомості керівника.

Отже, феномен культури настільки складний, що на сучасному етапі його дослідження слід визнати правомірність різних підходів та інтерпретацій, які описують його у варіативних аспектах, зокрема:

- культура – це певний рівень організації життєдіяльності людей, виражений у продуктах матеріальної і духовної творчості, у характері оволодіння прийомами і методами праці, інтелектуальної діяльності, фізичного і морального розвитку;
- культура – не самостійна соціальна сфера, а наскрізна характеристика всієї соціальної системи; у будь-якому суспільному явищі існує її соціологічний культурний аспект;
- культура – це сутнісна характеристика окремої людини, групи людей, соціальних, професійних і національних спільнот, усього суспільства в цілому.

Якщо йдеться про керівника школи, то слід мати на увазі як окрему особистість, так і представника певної професійної групи людей, а також і частку національної спільноти. Культура спеціаліста фокусує, поєднує всі ці інтегровані ознаки, а саме:

- сутність культури має прояв, передусім, у діяльності, а не тільки у сукупності досягнень і цінностей, накопичених людством у процесі історичного розвитку;
- культурний потенціал особистості – це поєднання елементів, своєрідних «зрізів» культури – фізичного, інтелектуального, морального, естетичного, правового, професійно-трудоного тощо;
- у кожному з елементів культури виокремлюють чотири функціональні якості: знання, почуття (або ставлення), мотивація вибору (або інтерес), дію;
- основна сфера культури – людинотворчість, тобто, формування особистості як абсолютно об'єктивного і суб'єктивного предмета.

Технологічна культура керівника ЗНЗ. «Управлінська культура керівника школи як цілісна властивість особистості, – робить висновки Л. Васильченко, – проявляється у процесі управлінської діяльності; характеризує особливості свідомості, поведінки, спілкування та управлінської діяльності керівника; забезпечує усвідомлення та культуродоцільність

професійної діяльності [4, 19–20]». Оскільки культура проявляється у професійній діяльності керівника ЗНЗ, то цілком правомірною є дефініція «управлінська культура» чи «культура управління». Ю. Палеха вважає, що культура управління – це теорія закономірностей комплексного, системного підходу до вирішення управлінських проблем, що займається управлінням на універсальному організаційному баченні об'єкта управління [11]. З-поміж інших автор розглядає технологічні аспекти культури управління, до яких відносить: розроблення стратегії розвитку організації, підготовку управлінського рішення, прийняття управлінського рішення, вибір стимулів і мотивів діяльності, організацію виконання, контроль реалізації рішень, перебування на робочих місцях, оцінку кінцевих результатів [11].

Аналізуючи зміст окреслених автором складових технологічного аспекту культури управління, неважко помітити, що в них переважно розкривається одна з управлінських функцій – «вироблення і прийняття управлінських рішень», а також технології її реалізації у практичній діяльності керівника. При цьому не розглядається важлива низка питань: якою має бути культура добору працівників для виконання поставлених завдань, яким має бути технологічне і технічне забезпечення виконання управлінського рішення тощо. Зрозуміло, що кожна з основних управлінських функцій має свої особливості, а відтак – особливості технологічної культури їх реалізації.

Основоутворювальним компонентом технологічної культури керівника ЗНЗ є поняття «технологія», тобто сукупність знань про способи і засоби здійснення освітньо-виховних і управлінських процесів. У науці та педагогічній практиці поняття «технологія управлінської діяльності керівника ЗНЗ» тлумачиться як раціональний алгоритм реалізації функцій управління, який передбачає врахування специфіки керованого педагогічного явища, об'єкта, процесу, ситуації. «Технологія управління – це поєднання кваліфікаційних навичок, інфраструктури і відповідних професійних знань керівника, необхідних для здійснення перетворень, матеріальних і трудових ресурсів. Це стратегія – тактика – техніка задіяних сил, засобів, методів на всіх етапах управлінського циклу [11, 156]». Щодо культури управління школою, то вона забезпечує підвищення ефективності функціонування і розвитку кожної окремо взятої її структурної підсистеми; базується на теорії управління, модернізованому змісті управління, наукових підходах до управління, сучасних інформаційних технологіях і механізмах.

Відомо, що науковий підхід передбачає розгляд тих чи інших явищ і процесів з позиції конкретної теорії як системи наукових знань про будь-яку сукупність об'єктів. У сучасному суспільствознавстві існують різні філософські напрями, наукові школи, течії, які так чи інакше відображаються в освітньому процесі, а відтак – у технології управлінської діяльності керівника ЗНЗ.

Пріоритетним з-поміж них є гуманізм, тобто система поглядів, що визнає цінність людини як особистості, її право на свободу, щастя, розвиток і виявлення здібностей. Це система, в якій благо людини розглядається як головний критерій оцінки соціальних явищ, а принципи рівності, справедливості, людяності – бажаною нормою стосунків у суспільстві. З цього погляду важливу роль відіграє антропософія, яка ставить за мету формування орієнтованого світобачення, духовних цінностей і відповідає на питання щодо сенсу і мети життя людини.

Прагматизм як філософська течія виходить з того, що інтелектуальні і моральні якості особистості закладено в її унікальній природі і їх вияв пов'язаний насамперед з індивідуальним досвідом людини. Прагматизм передбачає кількісне зростання здібностей, даних особистості від природи, якостей та індивідуального досвіду як основної умови самореалізації особистості. Це означає, що ефективність формування культури керівника школи, зокрема і технологічної, переважно залежить від його індивідуальних особливостей.

Важливим філософським принципом визначення змісту і форм управлінських технологій є природовідповідність. Його сутність полягає в тому, що у процесі управлінської діяльності керівника ЗНЗ враховуються його природні здібності, які є основою його діяльності [9].

У формуванні технологічної культури керівника школи важливу роль відіграє також психологічний індивідуальний процес, який привів людство до сучасного рівня цивілізації, – мислення, тобто процес пізнання людиною об'єктів і явищ навколишнього світу та їх властивостей, розв'язання життєво важливих задач, пошуку невідомого, передбачення майбутнього. З огляду на це, психологічні основи управлінських технологій є предметом розроблення та реалізації.

Технологічну культуру процесу управління школою можна подати у вигляді переліку різних управлінських процедур, методів і способів їх рішення. На думку Л. Васильченка, технологічний компонент управлінської культури включає засоби і прийоми управління педагогічним процесом, тобто є когнітивно-діяльнісною складовою [4]. Для його здійснення керівнику школи необхідні оперативні знання, які безпосередньо впливають на характер активності керівника у його професійній діяльності. Функцію оперативних знань виконують знання теоретичного характеру, які існують у професійній свідомості сформованими поняттями, алгоритмами і програмами професійних дій. Оперативні знання керівника школи поєднують два блоки: професійні та управлінські. Професійні знання – це знання педагогіки, психології, теорії управління педагогічними системами, санітарії і гігієни педагогічної праці тощо. Водночас слід виходити з того, що класичними управлінськими функціями керівника школи є: вироблення і прийняття управлінських рішень; організація; регулювання, коригування; облік і контроль [1, 207]. Саме тому управлінські знання керівника школи слід розглядати, передусім, як знання змісту основних функцій управління, володіння способами їх реалізації у практичній діяльності, знання професійно-творчого потенціалу педагогічного колективу, можливостей учнівського колективу школи, володіння новітніми технологіями здійснення контрольної-аналітичної діяльності.

Аналіз даних нашого дослідження дає підстави для висновку: з-поміж різновидів управлінської культури (економічна, політична, філософська, правова, художня, організаційна, інформаційна, інноваційна, професійна, технологічна, комунікативна, духовна, екологічна, емоційна, естетична, етична, валеологічна, моральна тощо) технологічна культура віднесена респондентами до групи пріоритетних. Водночас є підстави для констатації, що вона є найменш дослідженою. І це за тих умов, що технологічна культура – це фактично універсальний різновид управлінської культури, оскільки є «реалізатором» кожного з різновидів управлінської культури.

Слід зазначити, що поза увагою дослідників залишаються питання розкриття наукових підходів у формуванні технологічної культури керівника ЗНЗ. Незалежно від особливостей управлінських функцій, технологічна культура їх реалізації у практичній діяльності керівника ЗНЗ має здійснюватися з позицій системного, діалектичного, синергетичного, компетентнісного та інформаційного наукових підходів.

Системний підхід як методологічна основа розвитку пізнання навколишньої дійсності передбачає розгляд об'єкта, явища, процесу як складної цілісної динамічної системи. Його реалізація передбачає:

- окреслення імперативних видів управлінської діяльності керівника ЗНЗ, які адекватні особливостям конкретної функції управління, що реалізується у практиці його роботи;
- розроблення і використання відповідного змісту, методів, способів, інструментарію технологічної культури управлінської діяльності керівника ЗНЗ;
- залучення фізичних і матеріальних ресурсів ЗНЗ до управлінської діяльності керівника ЗНЗ;
- окреслення оптимальних способів і критеріїв оцінювання результатів прояву технологічної культури керівника ЗНЗ у його практичній діяльності.

Діалектичний підхід тлумачиться з погляду діалектики як науки про найзагальніші закони розвитку природи, суспільства і мислення, взаємозв'язок предметів і явищ, загальний рух, розвиток, логіку і теорію пізнання.

Теоретико-прикладне значення діалектичного підходу у реалізації технологічної культури керівника ЗНЗ полягає у:

- розумінні сутності діалектичного підходу до реалізації основних видів управлінської діяльності, які взаємопов'язані, об'єктивно залежать від педагогічного середовища навчального закладу, процесів навколишньої дійсності, законів природи і розвитку суспільства;

- формуванні у керівника ЗНЗ наукового світогляду, методів наукового пізнання, науково-пошукової управлінської діяльності;

- застосуванні методу моделювання управлінських процесів в аспекті діалектико-матеріалістичної теорії пізнання, сутність якої полягає у сходженні від живого споглядання до абстрактного мислення і від нього – до практики;

- забезпеченні у процесі управління єдності чуттєвого і раціонального, конкретного і абстрактного, емпіричного і теоретичного;

- виявленні та розкритті сутності причинно-наслідкових зв'язків у явищах, процесах, об'єктах вивчення.

Синергетичний підхід широко використовується в соціально-педагогічних дослідженнях. Його основою є наука – «синергетика» (з гр. «sun» – з, разом, спільно і «ergon» – робота, діяльність [12, 639]). У наукових працях «синергетика» тлумачиться як «узгоджена дія», «спільна дія», «співпраця».

Синергетичний підхід у технологічній культурі керівника ЗНЗ реалізується через:

- наявність знань і розуміння сутності технологічної культури як міждисциплінарної науки, побудованої на інтеграції філософії, соціології, політики, культурології тощо;

- взаємозв'язки та взаємовпливи з іншими видами культури (організаційною, комунікативною, мовленнєвою тощо);

- урахування об'єктивних зв'язків і взаємозалежностей технологічної культури від функціональних обов'язків та імперативних видів управлінської діяльності керівника ЗНЗ;

- формування культури синергетичного мислення, яке забезпечує цілісність світобачення актуальних проблем ЗНЗ, перспективи їх розвитку.

Компетентнісний підхід. В умовах радикальних змін у соціальній, інформаційній, технологічній сферах суспільного життя докорінно змінюється тип культури, для якої розуміння освіти як суми знань втрачає свою доцільність. Це пов'язано зі зміною феномена знання і його співвідношення з соціальною практикою. Систематичне неперервне отримання інформації стає пріоритетним у професійній діяльності людини і умовою сучасного виробництва. «Пріоритет самостійності й суб'єктивності індивіда у сучасному світі вимагає зміцнення загальнокультурного фундаменту освіти, формування вмінь мобілізувати свій особистісний потенціал для вирішення різноманітних соціальних, екологічних та інших проблем, розумного морально доцільного перетворення дійсності», – зазначають В. Болотов і В. Серікова [3, 131].

Водночас слід виходити з того, що компетентність культурологічного характеру формується на:

- основі знань сутності поняття «культура», його тлумачення різними вченими, її різновидів;

- оволодінні професійними знаннями, зокрема теорією управління закладами освіти як соціально-педагогічними системами;

- знанні класичних управлінських функцій, видів управлінської діяльності,

- технологізації і технізації здійснення управлінського процесу;

- знанні основ менеджменту, сутності глобалізаційних процесів у галузі світової і національної культури.

Інформаційний підхід у формуванні технологічної культури керівника ЗНЗ зумовлюється тенденцією інтенсивного формування інформаційного суспільства, інформатизацією суспільних процесів, підвищенням рівня інформаційних потреб суб'єктів управління.

У контексті теми дослідження культурологічна інформація розглядається як відомості про:

- розвиток культури в Україні на національних та інтернаціональних засадах;
- рівень розвитку окремих її галузей (політичної, економічної, правової, філософської, художньої, освітньої тощо);
- досягнення в теорії управління галуззю освіти та освітніми закладами як соціально-педагогічними системами;
- сучасні дослідження управлінських функцій, видів управлінської діяльності керівника ЗНЗ та технології їх здійснення;
- комп'ютерні технології і можливості їх використання в управлінні школою як чинника підвищення його ефективності;
- знання основ менеджменту, сутності глобалізаційних процесів у галузі світової і національної культури.

Висновки. Отже, базовими складовими поняття «технологічна культура» керівника ЗНЗ як одного з різновидів управлінської культури є: філософські, соціологічні, соціально-педагогічні засади, наукові підходи і принципи її формування; організаційно-педагогічні умови і засоби її реалізації в практичній діяльності суб'єктів управління навчальним процесом. Їх розкриття у підручнику для менеджера освіти сприятиме удосконаленню технологічної культури управління ЗНЗ та підвищенню його ефективності.

Література

1. Афанасьев В. Г. Научное управление обществом (опыт системного исследования) [Текст] / В. Г. Афанасьев ; [изд. 2-е, доп.]. – М. : Политиздат, 1973. – 390 с.
2. Бенин В. Л. Педагогическая культура: философско-социологический анализ [Текст] / В. Л. Бенин. – Уфа : Башк. пед. ун-т, 1997. – 144 с.
3. Болотов В. А. Компетентностная модель: от идеи к образовательной программе [Текст] / В. А. Болотов, В. В. Серикова // Перемены. – 2004. – № 2. – С. 130–139.
4. Васильченко Л. В. Управлінська культура і компетентність керівника [Текст] / Л. В. Васильченко. – Х. : Основа, 2007. – 176 с.
5. Каган Н. Философия культуры [Текст] / Н. Каган. – СПб. : ТООТК «Петрополис», 1996. – 393 с.
6. Кримський С. Б. Наука як феномен культури [Текст] / С. Б. Кримський // Наука і культура: Україна: щорічник. – К. : Тов-во «Знання Української СРР», 1987. – Вип. 21. – С. 132–136.
7. Маркарян Э. С. Теория культуры и современная наука (логико-методологический анализ) [Текст] / Э. С. Маркарян. – М. : Мысль, 1983. – 284 с.
8. Межуев В. М. Культура как философская проблема [Текст] / В. М. Межуев // Вопросы философии. – 1982. – № 10. – С. 53–62.
9. Моль А. Социодинамика культуры [Текст] / А. Моль [пер. с франц. ; вступит. статья, ред. и примеч. Б. В. Бирюкова]. – М. : Прогресс, 1978. – 406 с.
10. Новий тлумачний словник української мови : у 3-х т. / уклад. Василь Яременко, Оксана Сліпушко ; [вид. 2-ге, випр.]. – К. : Аконті, 2006. – Т. 2. – 928 с.
11. Палеха Ю. А. Ключі до успіху, або Організаційна та Управлінська культура : навч. посіб. [Текст] / Ю. А. Палеха. – К. : Вид-во Європейськ. ун-ту, 2002. – 337 с.
12. Словарь иностранных слов [Текст] ; [под ред. И. В. Лехина и проф. Ф. Н. Петрова. – М. : Гос. изд-во. иностр. и национ. словарей, 1954. – С. 382. – 853 с.
13. Социология : учеб. пособ. [для студентов высших учеб. заведений] [Текст] / под общей ред. проф. В. П. Андрущенко, проф. Н. И. Горлача. – Х., 1996. – 687 с.

Розкрито базисні компоненти теорії й методології формування технологічної культури керівника школи, можливості їх реалізації в управлінській діяльності.

Ключові слова: методологія, базис, компонент, технологічна культура.

Раскрыто базисные компоненты теории и методологии формирования технологической культуры руководителя школы, возможности их реализации в управленческой деятельности.

Ключевые слова: методология, базис, компонент, технологическая культура.

The basis components of the theory and methodology of formation of the school headmaster's technology culture, as well as possibilities of their realization in the management activities has been discovered.

Keywords: methodology, basis, components, technology culture.